

ordninger og deslige. Jeg tør ikke her komme ind paa nærmere Underfølgelse og Fremstilling af dette Materiale eller forsøge at begrundede, hvad Resultat en Underfølgelse af dette Materiale maatte føre til, det vilde optage det høie Things Tid altfor længe, og det vil desuden ogsaa nærmest høre ind i en fremtidig Procedure om dette Spørgsmaal. Jeg skal derfor indskrænke mig til nogle ganske faa Anthyndinger i den Retning. Det dreier sig om Fiskeriet i Gudenaas og Randers Fjord. Gudenaas er et Ferskvand, om Randers Fjord er et Ferskvand eller ikke, kan der tvivles, og det er vanskeligt at sige, hvor Gudenaas hører op, og hvor Fjorden begynder, men af de ældre Akthykker ses det, at der bestandig har været Strid om Fiskeriet i disse Bænde, og at Striden har dreiet sig om, at Beboerne ved Fjorden have anset sig for eneberettigede til at fiske, og maatte i Kraft af den Bestemmelse, som senere er gaaet over i D. L. 5—10—42, have betragtet sig som eneberettigede til at fiske udenfor deres til Fjorden grændsende Lødder; men samtidig har baade Kongen og Randers By gjort Forordning paa Fiskeriet i Gudenaas og Randers Fjord. Allerede tidlig have Beboerne af Randers By gjort Forordning paa Fiskeri i Gudenaas; man ser allerede, at der 1492 herstedes Strid herom, idet Ridder Axel Lagesøn Brock til Klausholm ophød Sandemænd, og disse Mænd vidnede og svor, at han, hvis Forder grændsede til Fjorden, havde Fiskeriet udenfor sin Eiendom, men Randers By traadte op herimod, optog et andet Thingsvidne ved 24 Dammemænd, saaledes som Brug var dengang, og de vidnede og svor, at i 100 Aar og længere Tid tilbage havde Randers By og Borgere Ret til frit Fiskeri i Gudenaas opad til, saa langt Byen havde Behov, og i den Strid gav Kong Hans Byen Ret ved aabent Brev af 1492. Man træffer saa en Række af Forordninger og aabne Breve af Kong Hans af 1503 og 1505 og siden af Christian den Tredie et aabent Brev af 1532, som alle gaa ud paa, at Randers By's Borgere havde Fiskerirettighed helt ud til Udbyhøi ved Fjordens Udmunding i Havet. Det forudsattes bestandig, at Kongen ligeledes havde samme Ret. Kongens Ret og Randers By's Ret til dette Fiskeri nævnes stadig jævnsides, og det synes heller ikke at være Meningen, at dette skulde udelukke de tilgrændsende Beboeres Ret. Man finder saaledes, at i Kong Hans' Forordning af 1505 bestemmes det, at der ikke maa sættes Russer paa dybere Vand end 3 Alen. I Aaret 1660 fandt der et Magelæg Sted, et Magelæg, ved hvilket Grev Frijs overdrog endel staanske Gødder til Kongen, det var Frederik

den Tredie, medens Kong Frederik den Tredie paa sin Side overdrog Grev Mogens Frijs daværende Færnit, nuværende Frijsenborg, og daværende Thorupgaard, nuværende Frijsenvold. Vi have en Afskrift af dette Skjøde, der iøvrigt staar aftrykt i Rigsdagstidenden for 1880—81. Tillæg B. under en særlig Tillægspaginerings. I dette Skjøde overdrog Kongen, som naturligt var, sine Fiskerirettigheder til den nye Eier af Frijsenvold, men der var ikke Noget, der antydede, at Kongen herved overdrog Andet og Mere, end hvad han hidtil havde besiddet og udøvet, og at der navnlig ved denne Overdragelse ikke skete Andet, end at den nye Eier af Frijsenvold traadte i Kongens Sted, medens der herved ingen Forandring skete i de Randers By samtidig tilkommende Fiskerirettigheder i samme Vand. Naar man gaar videre — Skjødet er som sagt af 1661 — ser man, at Randers By stadig klagede over, at Bønderne satte for mange Lægegaarde i Fjorden, hvorved de fyldte Seillobet op, og dette gav Anledning til, at der efterhaanden blev nedsat de saakaldte Lægekommissioner, en af 1663 og en af 1696, hvilken sidste arbejdede fra 1696—1698. Den sidste arbejdede altsaa længe før den Tid, da den Dom af 12. December 1797 faldt ved Kongens Herred, hvoraf man senere har villet uddrage saa Meget, og som refererer Brudstykke af Skjødet af 1684. Naar man gjenemgaar det Blit, som disse Lægekommissioner havde paa Sagen, og de kongelige Forordninger, der bleve udgivne paa den Tid, ser man, at man dengang ikke tænkte paa og mindst Eierne af Frijsenvold, at de ikke paa nogen Maade skulde have en saadan Eneret, som man senere har villet tillægge dem ved en Fortolkning af hint Brudstykke af nævnte Skjøde. Forholdet var, saavidt jeg kan se, dette, og det gif man ogsaa ud fra dengang, hvad man vil finde ved at gjenemgaa de Ting, jeg har nævnet, at Randers By havde en Ret til Fiskeri baade op ad og ned ad Fjorden, at Frijsenvold ogsaa havde det idetmindste med Hensyn til Midtstrømmen, og at forresten Beboerne ogsaa havde Fiskeriet i de samme Bænde. Jeg oppfatter det saaledes, at Beboerne havde deres Fiskeriet saaledes, som det omtrent er udtrykt i Danske Lovs 5—10—42, men at de maatte finde sig i, at Eierne af Frijsenvold Lægegaard og at Randers Borgere udøvede Fiskeri i Laen og Fjorden. Saaledes tror jeg, at Forholdet er, idetmindste efter min Opfattelse, men den er jo meget forskjellig fra den, der er gjort gjældende i Dommen af 1797 og nu sidst i Høiesteretsdommen af 1883. Jeg skal ikke komme dybere ind paa disse Forhold, men